

Summary

N.V.Litvinova

Model of Formation of Professional Competence of the Future Engineers-Teachers in the Process of Production Activity

The problems of formation of professional competence of future teachers-engineers of building profile using modeling of the process of production activity are studied. The key components of the model of formation of professional competence of the mentioned specialists are highlighted.

Key words: model, engineer-teacher of the building profile, professional competence.

Дата надходження статті: „27” вересня 2012 р.

УДК 81'243:378.14(045)

Н.І.МАЗУРЕНОК,

викладач;

М.В.МАЗУРЕНОК,

аспірант

(м.Хмельницький)

Реалізація особистісно орієнтованого підходу на заняттях з іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах

У статті розкриваються особливості реалізації особистісно орієнтованого підходу на заняттях з іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах.

Ключові слова: особистісно орієнтований підхід, іноземна мова, поняття, принципи, методи та прийоми.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні інтеграційні процеси, входження України в європейський освітній простір, міжнародний обмін інформацією у різних галузях знань значною мірою впливають на підвищення статусу іноземної мови як важливого засобу комунікації та навчального предмета, що потребує від педагогів використання нових підходів та методів взаємодії зі студентами.

Важливим стратегічним напрямком становлення сучасної мовної освіти є реалізація особистісно орієнтованого підходу через створення сприятливих умов для інтелектуального зростання особистості, розкриття творчого потенціалу. Динамічний розвиток суспільства потребує формування в людині не стільки типового, скільки індивідуального, що дає змогу їй залишатися самою собою у швидкозмінному соціумі. Особистісно орієнтований підхід у навчанні та вихованні підростаючого покоління є простором для становлення культуротворчої особистості, яка здатна продуктивно реалізувати свої здібності, знання та уміння задля власного розвитку та розвитку держави.

Аналіз досліджень і публікацій... Проблемі особистісно орієнтованого підходу в навчанні присвячено ряд психолого-педагогічних праць, у яких висвітлено окремі її аспекти: забезпечення сприятливих умов формування людини як унікальної особистості (Б.Г.Ананьев, Г.О.Балл, В.О.Сухомлинський, І.Д.Бех, О.В.Киричук, О.Л.Кононко, М.В.Левківський та ін.); визначення психолого-педагогічних вимог до реалізації особистісного підходу в навчанні (К.О.Абульханова-Славська, В.В.Давидов, О.М.Пехота, Л.М.Проколенко та ін.); розробка форм особистісно орієнтованого підходу до навчання (В.І.Андреев, О.В.Барabanщиков, Л.М.Деркач, І.О.Зимня, О.Я.Савченко, М.Ф.Феденко та ін.); забезпечення умов особистісно орієнтованого навчання та виховання (В.В.Рибалка, В.В.Суриков, І.С.Якиманська та ін.). Проте у педагогіці й психології залишаються недостатньо дослідженими проблеми комплексного підходу до розробки змісту особистісно орієнтованого навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах; визначення умов для реалізації творчого потенціалу особистості, культивування специфічних видів діяльності та форм активності у процесі навчання.

Формулювання цілей статті... Метою нашої статті є розкриття особливостей реалізації особистісно орієнтованого підходу на заняттях з іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу... Одним із найважливіших завдань реформування сучасної освіти є реалізація особистісно орієнтованого підходу як методологічної орієнтації у педагогічній діяльності, що дає змогу з опорою на систему понять, ідей, способів дій забезпечити та підтримати

процеси самопізнання, самопобудови, самореалізації особистості студента, розвиток її неповторної індивідуальності.

Важливими компонентами, що складають структуру особистісно орієнтованого підходу, є такі основні поняття:

- індивідуальність – неповторна своєрідність людини, унікальне поєднання в ній одиничних та загальних рис, яке вирізняє одну людину від інших;
- особистість – сукупність властивостей індивіда;
- самоактуалізована особистість – людина, що свідомо і активно реалізує намагання стати самою собою, найбільш повно розкрити свої можливості та здібності;
- самовираження – процес та результат розвитку та прояв притаманних індивіду якостей та здібностей;
- суб'єкт – індивід, якому притаманна свідомо творча активність і свобода у пізнанні та перетворенні себе та навколишньої дійсності;
- суб'єктність – якість людини, що виражає здатність її бути суб'єктом та виявляти свободу, активність у виборі та здійсненні діяльності;
- Я-концепція – пережита та усвідомлена людиною система уявлень про саму себе, на основі якої вона будує свою життєдіяльність, взаємодію з іншими, ставлення до себе та оточуючих;
- вибір – можливість вибирати та результат вибіркової діяльності – оптимальний з-поміж інших варіантів своєї активності;
- педагогічна підтримка, фасилітація – діяльність педагога з надання превентивної та оперативної допомоги дитині в розв'язанні її проблем навчання, спілкування, збереження психічного та фізичного здоров'я [6, с.54-55].

З метою реалізації особистісного підходу на заняттях з іноземної мови у вузах важливо враховувати такі принципи:

- принцип самоактуалізації – передбачає спонукання та підтримку намагання студента до вияву та розвитку своїх природних та соціально набутих можливостей;
- принцип індивідуальності – спрямовує викладача та студента на формування індивідуальності особистості;
- принцип суб'єктності – виявляється у створенні умов для активності, ініціативи особистості, застосування нею творчого підходу до діяльності, для збагачення власного суб'єктного досвіду;
- принцип вибору – надання суб'єктних повноважень студентам у виборі мети, змісту, форм та способів організації навчально-виховного процесу;
- принцип творчості та успіху – створення ситуацій для індивідуальної творчості, що дає змогу визначати та розвивати індивідуальні особливості студентів; забезпечення успіху в діяльності сприяє виробленню позитивної Я-концепції;
- принцип довіри та підтримки – відмова від авторитарного стилю спілкування, надмірної вимогливості та контролю, побудова гуманно-демократичних стосунків між викладачем та студентом, віра в особистість, підтримка її намірів щодо самореалізації та самоствердження [5, с.180].

У структурі особистісного підходу важливим є технологічний компонент, який включає способи та прийоми педагогічної діяльності. На думку І.С.Якиманської, арсеналом особистісного підходу є методи та прийоми, що відповідають таким вимогам: діалогічність, творчий характер діяльності, спрямованість на підтримку індивідуального розвитку студента, надання необхідного простору, свободи для прийняття самостійних рішень, творчості, вибору змісту та способів учіння та поведінки. Тому, на заняттях з іноземної мови з метою реалізації особистісно орієнтованого підходу доцільно використовувати діалог, ігрові та рефлексивні методи та прийоми, методи активізації та підтримки, діагностики та само діагностики [5, с.181].

Реалізація особистісно орієнтованого підходу у навчанні іноземних мов потребує зміни векторів у педагогіці: від навчання як нормативно побудованого процесу до учіння як індивідуальної діяльності студента, її корекції та педагогічної підтримки. При цьому слід враховувати такі вихідні положення:

- пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності студента як активного носія суб'єктивного досвіду, який склався завдяки до впливу спеціально організованого навчання у вузі;
- освіта є єдністю двох взаємопов'язаних складових – навчання та учіння;
- проектування освітнього процесу має передбачати можливість організувати учіння як індивідуальну діяльність з трансформації соціально значущих нормативів засвоєння в особистісно значущі;
- при конструюванні та реалізації освітнього процесу необхідна особлива робота з виявлення досвіду кожного студента, його соціалізація, контроль за способами пізнавальної діяльності, співробітництво викладача та студента;

- в освітньому процесі відбувається „зустріч” суспільно-історичного досвіду, що задається навчанням, та даного суб’єктивного досвіду студента, який реалізується ним в учінні;
- взаємодія двох видів досвіду повинна йти не по лінії утискування індивідуального наповнення його суспільним досвідом, а шляхом їх постійного узгодження;
- процес освіти рухається від визначеного студентського образу Я-реального до Я-ідеального; при цьому педагог створює умови для успішності означеного процесу [6, с.60-61].

Психологи та філософи освіти стверджують, що сьогоденні студентам притаманні прагматичність та розкутість думок, дій, а це потребує від педагогів використання нових підходів, методів та прийомів взаємодії.

Специфікою навчання студентів педагогічних вузів є те, що в майбутньому вони будуть працювати з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, де одним із провідних видів діяльності є ігрова та навчальна діяльність. Тому на різних етапах вивчення іноземної мови з метою реалізації особистісно орієнтованого підходу, формування фонетичних, лексичних та граматичних умінь та навичок доцільно використовувати мовні ігри, які сприяють активізації попереднього досвіду, інтересу та творчості.

Удосконаленню правильної вимови, уміння чітко та виразно вимовляти кожен звук, слово, володіти різними темпами мовлення сприяють фонетичні ігри. На практичних заняттях з іноземної мови доцільно організовувати гру „Ланцюжок”, коли початком слова буде звук, на який закінчується попереднє слово, „Прогулянка”, де одне й те ж слово вживається у різних реченнях, „Снігова лавина” (студент називає фразу до теми, наступний повторює названий попереднім студентом вираз і називає свій і т.д.).

Основною метою лексичних ігор є формування навичок монологічного та діалогічного мовлення. Цьому сприяє атмосфера колективного спілкування на основі комунікативної ситуації. Так, наприклад, можна організувати гру „Гість у домі”. Група ділиться на підгрупи, кожній з яких пропонується ситуація і ставиться завдання скласти діалог. Виграє підгрупа, яка швидко і правильно виконає завдання. Активізація вивченої лексики відбувається під час гри „Знайди слово”. Викладач готує заздалегідь картки зі складами, з яких студенти повинні скласти слово, написати артікул, утворити множину і записати слова в алфавітному порядку.

Широко застосовуються у практиці як методичний прийом навчання іноземних мов рольові ігри, які активізують мовленнєву діяльність студентів, формують у них уміння самостійно висловлювати свої думки, виховують почуття впевненості в собі, сприяють створенню позитивного психологічного мікроклімату на занятті. Рольова гра є ситуативно-варіативною вправою, яка поєднує в собі елементи як ігрової, так і навчальної діяльності.

Продумуючи рольову гру, педагог повинен враховувати, що ситуація має бути найбільш наближеною до дійсності. Необхідно дати інформацію про соціальні взаємини партнерів, наприклад, офіційні, неофіційні. Викладачу слід надати студентам можливість вибору певної ролі (журналіст та відомий спортсмен, тренер, лікар та пацієнт, екскурсовод та туристи, ведучий телепередачі та запрошений гість тощо). Учасники рольової гри не повинні діяти індивідуально, а тільки колективно, репліки одного повинні викликати відповідну реакцію партнера. Потрібно намагатися передбачати можливі типові помилки у ході рольової гри, і попередити їх, продумавши попередні вправи на застосування визначених граматичних структур, лексичних одиниць, що обов’язково будуть використовуватися у рольовій грі.

Викладачі Н.М.Якимчук, Л.Ф.Леонова з метою реалізації особистісно орієнтованого підходу на заняття з іноземної мови радять використовувати такі рольові ігри:

1. „Обмін думками” – „Що для мене найкращий відпочинок?”
2. „Читацька конференція” – „Книги, які ми любимо читати”
3. „Дискусія на тему з розподілом ролей” – „Що значить бути молодим”
4. „Інтерв’ю з зіркою” – „Як досягти успіху в житті”
5. „Мікрофон” – „Захист прав молоді”
6. „Рецензія” – „Ми рецензуємо фільм”
7. „Конференція” – „Моя майбутня професія” [8].

Спілкування під час рольової гри може носити репродуктивний, напівтворчий та творчий характер. Репродуктивний спосіб мовлення використовується студентами з низьким рівнем володіння іноземною мовою. Вони відтворюють у грі текст-зразок. Студенти із середнім рівнем знань можуть додати у текст-зразок додаткові елементи. Учасники з високим рівнем володіння засобами іноземної мови спілкуються більш творчо, виявляючи здатність до самостійності в іншомовній мовленнєвій діяльності. *Усе це забезпечує розвиток ініціативності, креативності та критичності мислення, сприяє самовдосконаленню і самовихованню кожного студента.*

Висновки... Таким чином, реалізація особистісно орієнтованого підходу у поєднанні з комунікативною спрямованістю в процесі навчання іноземним мовам створює умови для

самоствердження, самореалізації, самовизначення особистості, утвердження її як найвищої цінності.

Список використаних джерел і літератури:

1. Богомазова В. Н. Формування навичок мовленнєвої компетенції / В. Н. Богомазова // Німецька мова в школі. – 2010. – № 3. – С. 5–9.
2. Валуга К. М. Гра в процесі вивчення англійської мови / К. М. Валуга // Англійська мова і література. – 2005. – № 7. – С. 2–4.
3. Гис В. Й. Методика проведення гри як засобу активної пізнавальної діяльності / В. Й. Гис // Англійська мова і література. – 2010. – № 6. – С. 7–10.
4. Колісник В. П. Підвищення ефективності навчання за допомогою гри / В. П. Колісник // Англійська мова і література. – 2010. – № 3. – С. 2–6.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н.Є.Мойсеюк – [3-є вид., доповн.]. – К. : Друкарня ВАТ „КДНК”, 2001. – 608 с.
6. Управління якістю освіти / [Войтенко В. І., Лавренюк А. О., Малинич Л. М., Мельник В. В., Гуменюк В. В. ; за заг. ред. Лавренюка А. О]. – Хмельницький : ХОШПО ; Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. – 184 с.
7. Ціпан Н. Г. Розвиток комунікативних здібностей учнів при вивченні англійської мови / Н. Г. Ціпан // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 51–57.
7. Чепурна М. В. Рольова гра – один із основних засобів особистісно зорієнтованого навчання / М. В. Чепурна // Англійська мова і література. – 2006. – № 22–23. – С. 17–27.
8. Якимчук Н. М. Застосування рольових ігор на заняттях з іноземної мови в умовах комунікативного навчання / Якимчук Наталія Михайлівна, Леонова Любов Федорівна / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lpk.at.ua/EV/vupusk3/26.

Анотація

Н.І.Мазуренко, М.В.Мазуренко

Реалізація личностно орієнтованого підходу на заняттях іноземного мови у вищих педагогічних навчальних закладах

У статті розкриваються особливості реалізації личностно орієнтованого підходу на заняттях іноземного мови у вищих педагогічних навчальних закладах

Ключеві слова: *личностно орієнтований підхід, іноземний мови, поняття, принципи, методи і прийоми.*

Summary

N.I.Mazurenok, M.V.Mazurenok

Realization of Personality Oriented Approach of the Foreign Language Lessons in Higher Pedagogical Establishments

In this article the features of realization of personality oriented approach of the foreign language lessons in higher pedagogical establishments are observed.

Key words: *personality oriented approach, foreign language, concepts, principles, methods and ways.*
Дата надходження статті: „1” жовтня 2012 р.

УДК 159.923.2:378.147:[004.738.5]-057.875

О.В.МАМОН,
асистент
(м.Полтава)

Формування адекватної самооцінки студентів у процесі колективної роботи з Інтернет-ресурсами

У пропонованій статті досліджено проблему формування самооцінки студентів. Проаналізовано вплив використання в навчальному процесі колективної роботи з Інтернет-ресурсами на формування адекватної самооцінки студентів; встановлено взаємозв'язок між залученням студента до колективної взаємодії та формуванням у нього адекватної самооцінки; визначено переваги залучення студентів до оцінки незалежних робіт, узятих з Інтернет-колекції, та роль такої оцінної діяльності в процесі формування здатності самоконтролю; схарактеризовано особливості освітнього застосування Інтернет-ресурсів, їхній вплив на функції самооцінки; доведено, що в умовах застосування новітніх технологій зростає значущість самостійної роботи студента й набуття ним умінь самооцінки навчальної діяльності.

Ключові слова: *самооцінка, функції самооцінки, самостійна робота, колективна робота, Інтернет-ресурси.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасних умовах бурхливого розвитку науки, швидкого оновлення знань і технологій одним із найважливіших завдань професійної підготовки